

Læreplan i religion og etikk, samisk plan, fellesfag

i studieforberevende utdanningsprogram

Fastsatt som forskrift av Kunnskapsdepartementet 15.11.2019.
Eksamensordning fastsatt av Kunnskapsdepartementet 29.06.2020.

Gjelder fra 01.08.2022

Om faget

Fagets relevans og sentrale verdier

Religion og etikk er et sentralt fag for å forstå seg selv, andre og verden rundt seg. Gjennom arbeidet med et bredt utvalg av religioner og livssyn skal elevene utvikle kunnskaper, ferdigheter og holdninger som gjør dem i stand til å håndtere mangfold i hverdags-, samfunns- og arbeidslivet. Faget skal åpne for undring og motivere til å utforske filosofiske spørsmål. Gjennom etisk refleksjon gir faget rammer for å undersøke og klargjøre hva som er godt og rett for individ og samfunn i dag og i framtiden. Slik fremmer faget dannelse og bidrar til å gjøre elevene i stand til å mestre livet, være ansvarlige medborgere og bidra til et bærekraftig samfunn. Læreplanen er forankret i samiske verdier og samisk språk, kultur og samfunnsliv.

Alle fag skal bidra til å realisere verdigrunnlaget for opplæringen. Religion og etikk skal gi elevene kunnskap om religioner, livssyn og etikk og bidra til forståelse av kulturelt mangfold og identitet. Dette har betydning for å kunne identifisere og ta stilling til dilemmaer som oppstår når elevene skal håndtere utfordringer i samtiden. Kunnskapen i faget gir grunnlag for at elevene kan reflektere over hvordan vi lever sammen med ulike verdier, holdninger og livssyn. Faget skal bidra til at elevene utvikler forståelse for menneskerettighetene gjennom at de får reflektere over grunnleggende verdier som menneskeverd og respekt for naturen. Faget bidrar også til å utdype elevenes demokratiforståelse ved å gi dem kunnskap om religion og livssyn i et majoritets-, minoritets- og urfolksperspektiv. Faget gir elevene øvelse i etisk refleksjon og bidrar til å utvikle elevenes dømmekraft. Læreplanen er forankret i samiske verdier og samisk språk, kultur og samfunnsliv.

Kjerneelementer

Kjennskap til religioner og livssyn

Faget skal gi kunnskap om og forståelse for religioner og livssyn lokalt, nasjonalt og globalt og på individ-, gruppe- og tradisjonsnivå. Elevene skal også få innsikt i hvordan religioner og livssyn inngår i historiske prosesser og henger sammen med samfunnsendringer og kulturarv. Elevene skal bli kjent med mangfoldet av religioner og livssyn, og med de ulike tradisjonenes indre mangfold. Faget skal gi grunnlag for refleksjon over majoritets-, minoritets- og urfolksperspektiver i Norge.

Utforsking av religioner og livssyn med ulike metoder

Elevene skal undersøke og utforske religioner og livssyn som sammensatte fenomener gjennom bruk av varierte metoder. Deres forståelse av religioner og livssyn utdypes og utfordres gjennom analyse av og kritisk refleksjon over kilder, normer og definisjonsmakt. Kjennskap til ulike syn på og definisjoner av religioner og livssyn inngår i kjerneelementet og er vesentlig for å forstå og håndtere mangfold.

Utforsking av eksistensielle spørsmål og svar

Faget handler om ulike måter mennesker har nærmet seg spørsmål om mening, identitet og virkelighetsbilde gjennom religioner, livssyn, etikk og filosofi. Faget skal gi rom for refleksjon, filosofisk samtale og undring gjennom å utforske eksistensielle spørsmål. Elevene skal også kunne forholde seg til spørsmål det er dyp uenighet om.

Kunne ta andres perspektiv

Faget skal gi elevene mulighet til å utvikle egne synspunkter og holdninger i møte med andre gjennom innenfra- og utenfra-perspektiver og gjennom dialog og refleksjon over likheter og forskjeller. På den måten skal faget bidra til at elevene utvikler interesse og respekt for hverandre uavhengig av kulturell, sosial, religiøs eller livssynsmessig bakgrunn. Faget skal bidra til at elevene utvikler mangfoldskompetanse. Samiske perspektiver inngår. Temaer knyttet til kjønn og funksjonsevne inngår også.

Etisk refleksjon

Elevene skal kunne identifisere etiske dilemmaer og drøfte moralske spørsmål ved hjelp av egen erfaringsbakgrunn, evne til innlevelse og ulike etiske modeller og begreper. Etisk refleksjon gir mulighet til å håndtere store og små spørsmål, konflikter og utfordringer med betydning for skolesamfunnet, hverdagslivet og det globale samfunnet. Filosofiske tenkemåter gir elevene redskaper til å analysere argumentasjon og påstander.

Tverrfaglige temaer

Folkehelse og livsmestring

I religion og etikk handler det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring om å reise spørsmål om forholdet til egen identitet og hva som er et godt liv. Faget gir rom for å reflektere over verdien av gjensidig forståelse og betydningen av å sette egne grenser. Arbeid med etiske og eksistensielle spørsmål gir evne til å håndtere utfordrende spørsmål i eget liv, inkludert spørsmål som likestilling, kjønn og seksualitet.

Demokrati og medborgerskap

I religion og etikk handler det tverrfaglige temaet demokrati og medborgerskap om at elevene skal utvikle evne til å ta andres perspektiv gjennom kunnskap om religioner og livssyn. Ved å invitere elevene til å drøfte utfordringer knyttet til ytringsfrihet og kommunikasjon i et mangfoldig samfunn bidrar faget til demokrati og medborgerskap. Gjennom å delta i etisk refleksjon blir elevene i stand til å problematisere makt og utenforskap og til å stille spørsmål ved gjengse normer.

Bærekraftig utvikling

I religion og etikk handler det tverrfaglige temaet bærekraftig utvikling om at elevene skal utforske eksistensielle spørsmål og delta i etisk refleksjon over naturen og menneskets plass i den. Dette omfatter temaer som menneskehetens framtid og ressursbruk og hvilke perspektiver religioner og livssyn har på dette.

Grunnleggende ferdigheter

Muntlige ferdigheter

Muntlige ferdigheter i religion og etikk er å gjøre rede for og drøfte faglige emner gjennom presist språk og riktig bruk av fagbegreper. Det innebærer å føre dialog om grunnleggende verdier og eksistensielle spørsmål. Videre innebærer det å håndtere meningsbrytninger om religions-, livssyns- og verdispørsmål på en måte som ivaretar den enkeltes integritet.

Å kunne skrive

Å kunne skrive i religion og etikk er å kunne gjøre rede for og drøfte faglige emner tilpasset ulike oppgaver innen religion, livssyn og etikk. Videre innebærer det å kunne problematisere faglige begreper og temaer, og å kunne bygge opp en helhetlig etisk argumentasjon. Å kunne skrive i religion og etikk innebærer dessuten å kunne bruke kilder på en kritisk og etterprøvbar måte.

Å kunne lese

Å kunne lese i religion og etikk er å kunne reflektere over utvalgte religiøse tekster og forstå hvordan ulike måter å tolke slike tekster på henger sammen med religioners indre mangfold. Det innebærer også å kunne vurdere kilder med tanke på relevans, formål og avsender- og mottakerperspektiv. Videre innebærer det å vise utholdenhet i lesing av lengre fagtekster, og å forstå bruken av fagbegreper i disse, og det innebærer å kunne orientere seg i et tekstmangfold.

Å kunne regne

Å kunne regne i religion og etikk er å kunne lese og diskutere statistisk materiale som omhandler religioner, livssyn og etikk og å vurdere hvilken relevans dette har for å forstå religioners og livssyns plass i samfunnet.

Digitale ferdigheter

Digitale ferdigheter i religion og etikk er å finne fram til og reflektere over hvordan digitale arenaer blir brukt til informasjon og påvirkning innen religions- og livssynsfeltet. Det innebærer også å finne, tolke og vurdere ulike kilder i arbeidet med fagstoff om religion, livssyn og etikk. Videre innebærer det å ha kunnskap om og forståelse av etiske sider ved digital kommunikasjon. Til sist innebærer ferdigheten å kunne håndtere problemstillinger knyttet til egen og andres digitale identitet.

Kompetansemål og vurdering

Kompetansemål og vurdering

Kompetansemål

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- presentere og sammenligne noen sentrale trekk ved østlige og vestlige religions- og livssynstradisjoner, inkludert kristendom og islam
- utforske og drøfte hvordan religion inngår i historiske endringsprosesser globalt og nasjonalt
- gjøre rede for og analysere religion og livssyn i et majoritets-, minoritets- og urfolksperspektiv med vekt på Sápmi/Sábme/Saepmie og Norge
- gjøre rede for og drøfte aktuelle eksempler på samspillet mellom religion, livssyn og politikk
- undersøke og presentere hvordan religiøse motiver fra samiske tradisjoner er brukt i populærkulturelle uttrykk
- drøfte ulike former for religions- og livssynskritikk
- gjøre rede for og drøfte sentrale fagbegreper knyttet til religioner, filosofi, livssyn og etikk
- analysere og vurdere ulike kilder til kunnskap om religioner, livssyn og etikk
- utforske og reflektere over eksistensielle spørsmål og svar
- identifisere og drøfte etiske problemstillinger i tilknytning til mellommenneskelige relasjoner, kommunikasjon og urfolks rettigheter
- drøfte menneskeverd og naturens egenverdi i møte med teknologisk utvikling

- ta andres perspektiv og håndtere meningsbrytning om religioner, livssyn og verdispørsmål
- diskutere problemstillinger knyttet til gruppebaserte fordommer, rasisme og diskriminering
- utforske og drøfte ideer om mennesket slik de kommer til uttrykk i ulike filosofiske tradisjoner, inkludert urfolksfilosofi

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse i faget. Elevene viser og utvikler kompetanse i religion og etikk når de bruker fagets metoder og kunnskaper om religioner, livssyn, etikk og filosofi i utforsking av sentrale problemstillinger i faget. Elevene viser og utvikler kompetanse i etikk når de identifiserer og drøfter aktuelle etiske problemstillinger. Videre viser og utvikler elevene kompetanse når de inntar ulike standpunkter, tar andres perspektiv og står i meningsbrytninger på en måte som ivaretar den enkeltes integritet.

Læreren skal legge til rette for elevmedvirkning og stimulere til lærelyst ved gi elevene mulighet til å formulere faglige problemstillinger og til finne og kritisk bruke fagets metoder og kunnskaper i refleksjon og argumentasjon. Elevene skal få anledning til å arbeide utforskende med religion og etikk, undre seg og reflektere over etiske og filosofiske spørsmål. Læreren og elevene skal være i dialog om elevenes utvikling i religion og etikk. Elevene skal få mulighet til å prøve seg fram. Med utgangspunkt i kompetansen elevene viser, skal de få mulighet til å sette ord på hva de opplever at de får til, og reflektere over egen faglig utvikling. Læreren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at elevene kan bruke veiledningen for å utvikle kompetansen sin i religion og etikk.

Standpunktvurdering

Standpunkt karakteren skal være uttrykk for den samlede kompetansen eleven har i religion og etikk ved avslutningen av opplæringen etter vg3. Læreren skal planlegge og legge til rette for at elevene får vist kompetansen sin på varierte måter som inkluderer refleksjon og kritisk tenkning, i ulike sammenhenger. Læreren skal sette karakter i religion og etikk basert på kompetansen eleven har vist når eleven har brukt kunnskaper og ferdigheter i kombinasjon.

Vurderingsordning

Standpunktvurdering

Vg3 studieforbereende utdanningsprogram: Eleven skal ha én standpunkt karakter.

Eksamen for elever

Vg3 studieforberedende utdanningsprogram: Eleven kan trekkes ut til muntlig eksamen med forberedelsesdel. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.

Eksamen for privatister

Vg3 studieforberedende utdanningsprogram: Privatisten skal opp til muntlig eksamen. Muntlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt. Fylkeskommunen avgjør om privatister skal få forberedelsesdel ved lokalt gitt eksamen.